

I. UVODNI I METODOLOŠKI DIO

Svako krivično djelo svojim izvršenjem unosi promjene u spoljnom svijetu. Promjene mogu biti u sferi materijalnog i predstavljati predmet i tragove krivičnog djela. Materijalne promjene nastale u vezi sa krivičnim djelom nastaju neposredno izvršenjem krivičnog djela, ali i njegovim pripremanjem i prikrivanjem. Promjene nastale izvršenjem krivičnog djela mogu da budu u sferi idealnog (sjećanje svjedoka, sjećanje i preživljavanje žrtve krivičnog djela, sjećanje, kao i promjene nastale u psihi učinioca krivičnog djela koje se manifestuje psihičkim indicijama.) Ove promjene sadrže u sebi informacije o krivičnom djelu , učiniocu, načinu izvršenja, sredstvu izvršenja, motivima izvršioca. Nosioci kriminalističkih informacija nazivaju se signali i imaju materijalnu ili idealnu (psihičku) prirodu . Materijalni nosioci kriminalističkih informacija su prema tome predmeti i tragovi krivičnog djela, i njihovim otkrivanjem, fiksiranjem bavi se kriminalistička trasologija. Idealan (psihički) nosilac kriminalističkih informacija je sjećanje (engram) ljudi koji su bili u kontaktu sa krivičnim djelom.

Sama podjela na personalne (lične) i stvarne (materijalne) dokaze ukazuju na različitu prirodu izvora dokaznih informacija.

Personalni dokazi nastaju kao rezultat opažanja i psihičkog preživljavanja lica koja su bila u kontaktu sa izvršenjem krivičnog djela (svjedoci, oštećeni kao posebna kategorija svjedoka, okrivljeni). Dokazne informacije od ovih lica uzimaju se dobijanjem iskaza. Kod ove vrste dokaza od prevashodnog značaja su problemi opažanja, zapamćivanja i zaboravljanja svjedoka i okrivljenih, kao i taktika dobijanja istinitog iskaza. Tim pitanjima bavi se pored kriminalističke taktike i sudska psihologija.

Stvarni (materijalni) dokazi nastaju u vezi sa izvršenjem krivičnih djela u procesu međusobnog djelovanja materijalnih objekata izvršioca i žrtve ili izvršioca i materijalnih objekata, pri čemu dolazi do prenosa kriminalističkih informacija sa jednih na druge. Ovde se prije svega sreće problematika nastanka, otkrivanja, fiksiranja, vještačenja materijalnih nosilaca dokaznih informacija čime se bavi kriminalistička tehnika, tj trasologija.

Signali, kao nosioci kriminalističkih informacija (bez obzira da li su materijalni ili idealni) nastali su izvršenjem krivičnog djela, i nakon toga oni imaju samostalnu sudbinu, egzistiraju u spoljnom svijetu, i sadrže u sebi informaciju o djelu i učiniocu koja je najčešće prikrivena i latentna. Krivični događaji kao realna životna pojava ne nalazi se u statičnom stanju nego u brzom i stalnoj dezintegraciji i dezorijentaciji. U trenutku kada su signali krivičnog događaja nastali , oni počinju da se mjenjaju, preobražavaju i iščezavaju, svedjedno da li je riječ o personalnim ili materijalnim nosiocima informacija. Materijalne nosioce informacija uništavaju protok vremena, vremenske neprilike, izvršilac koji pokušava da uništi tragove, lica koja pomažu unesrećenima. Psihički nosioci informacija, odnosno sjećanje, blijedi, mijenja se tokom vremena. Zbog toga je potrebno da se kriminalistička djelatnost preuzima u skladu sa načelom brzine i iznenađenja kako bi se blagovremeno otkrile i fiksirale

kriminalističke informacije, jer se samo takvim postupanjem mogu sprječiti njihov gubitak i uništenje.

1) PREDMET, CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Samim izborom teme „ Forenzički sadržaj materijalnih i personalnih dokaza“ sa posebnim osvrtom na mjesto događaja i analiza tragova nađenih u kriminalističkoj obradi i posebne slučajeve vještačenja određen je predmet istraživanja i formulisan problem koji treba istražiti. Važnost forenzike paralelno sa razvojem drugih naučnih disciplina kriminalistike, medicine, patologije ukazala je potrebu njenog rasvjetljavanja sa pravnog aspekta uzimajući prije svega značaj dokaza koji se forenzičkom obradom mogu dobiti i sačuvati od uništenja, koji mogu biti od neprocjenjive koristi zbog pravovremenog davanja ključnih podataka organima unutrašnjih poslova i istražnim organima koji su bitni za kasnije vođenje postupaka.

Cilj istraživanja ove oblasti je da se prikaže:

- a) Sadržaj materijalnih i personalnih dokaza i njihova ocjena od strane suda.
- b) Forenzička pravila, radnje i metode obrade dokaza i tragova nađenih na mjestu događaja i da se ukaže na njihov značaj za rasvjetljenje krivičnih djela i razootkrivanja učinilaca.

Drugi cilj ovog specijalističkog rada je u osnovi mnogo teži i smioniji. Ovaj rad predstavlja pokušaj da se jedna kompleksna, a nadasve nezaobilazna problematika djelomično obradi i da se pruži potpuniji izvor informacija o ovoj temi.

Nekada je bilo mnogo lakši i jednostavniji rad policije i istražnih organa , jer su se osumnjičeni samo ispitivali, a danas se moraju koristiti naučni dokazi i logika što je forenzici dalo mogućnost da se nametne kao vodeća nauka u procesu rasvjetljenja krivičnih djela i otkrivanja njihovih izvršilaca. Stručno obrazovanje kriminalističkih istražitelja, pravnika – krivičara i sudije nije kompletno bez određenih znanja iz forenzike. Iako se u toku dokaznog postupka na sudu pozivaju stručnjaci iz različitih oblasti da na osnovu svog stručnog znanja pruže iskaz i da svjedoče o dokazima, okolnostima izvršenja, krivičnog djela, uračunljivosti izvršioca itd , za pravilno razumjevanje i donošenje valjane presude neophodna su određena predznanja iz forenzike. Bez forenzičkog znanja nije moguće pribavljati i vrednovati materijalni dokaz isto kao što bez kriminalistike koja je u tijesnoj vezi sa forenzikom nije moguće pribavljati ili utvrditi vrijednost iskaza svjedoka ili osumnjičenog, optuženog, mogućnost i dokazna ograničenja pojedinih radnji. Prema svemu tome, forenzika je neophodna kako istražnim orgranima, tužiocu, sudiji za prethodni postupak i prethodno saslušanje, kao i na glavnom pretresu, sudiji za prethodni postupak i prethodno saslušanje, kao i na glavnom pretresu, sudiji u drugostepenom postupku, braniocu.

Forenzika kao nauka je primjena je širokog spektra različitih nauka kako bi se dobili odgovori na pitanja koja su u interesu zakonskog sistema . Pitanja i odgovori uglavnom su vezani uz kriminal, ali često se odnose i na civilne postupke.